

Valiulio akmuo – respublikinės reikšmės paminklas

Ten, kur už žilojo Alantos dvaro susiduria Svobiškėlio, Spulių, Juotiškių, Marcelinos, Piešiškių, Aponkiškių, Tiesiūniškių, Zapijovkos, Vaikšniūnų, Svobiškio, Buržilų, Šemetiškių, Karališkių, Vildžiūniškio ir kitų didesnių kaimų bei mažų kaimelių, viensėdžių laukai, yra buvę visokių negirdėtų, neregėtų dalykų. O dėl viso to kaltas Valiulio akmuo!..

Alantos krašte laukai kalvoti, akmenuoti. Čia režisierius Balys Bratkauskas kūrė legendinį kino filmą „Tadas Blinda“ („Svieto lygintojas“). (B. Bratkausko gimtinė Alantos parapijoje.) Raiteliai, kurdami filmą, jodinėjo po kalnus, aktoriai ilsėjosi ant didelių granito luitų, kurių čia daug. Bet Valiulio akmuo skirtingas. Jis yra respublikinės reikšmės paminklas, paženklintas Nr. 631.

Apie Valiulio akmenį rašė archeologas, pedagogas, nepriklausomos Lietuvos (1918-1940 m.) karininkas, rašytojas Petras Tarasanka knygoje „Užburti lobiai“, kun. Kazys Girnius knygoje „Mano miela Alantos parapija“, literatas, pasakų kūrėjas Antanas Pivoras leidinyje „Svyti Alantano tėviškės kalvos“, gamtininkas Gediminas Isokas „Lietuvos gamtos paminklai“ ir t.t. Ypač šmaikščiai apie Valiulio akmenį pasakoja įvairias legendas ir nutikimus P. Tarasanka. Sako, kad po šituo akmeniu auksą buvo paslėpę švedai, Napoleono kariai

Valiulio akmuo.

ir kitos žemiškos ir nežemiškos būtybės. Daug kas prie Valiulio akmens ieškojo brangenybių, bet... Anot P. Tarasankos, nuo Valiulio akmens iki Alantos buvo iškasti tuneliai (apie 4 km), po žeme įrengti didžiuliai rūmai.

Koks gi yra Valiulio akmuo šandien? Kaip jį rasti? Kokią reikšmę jis turi kultūros paveldui?

Kaip vadinosi šis akmuo anksčiau, žinių nėra. Valiulio akmeniu pavadintas jis prieš 100 metų, o gal šiek tiek anksčiau ar vėliau. Prie Alantos dvaro buvo karališkasis kaimas, kurį vadino Karališkiu. Jame gyveno nagingas kalvis Valiulis. Žmonės jį žinojo ir gerbė už darbštumą, sąžiningumą, dorumą. Jo sklype buvo akmuo, kurį vietiniai gyventojai pavadino Valiulio akmeniu. Kalvio Valiulio seniai nebėra, bet akmuo vis stūkso, apaugęs krū-

Apie Valiulio akmenį ir kitą kultūros paveldą Alantos krašte pasakojo Antanas Pivoras (dešinėje).

mokšniais. Nesuskaldė jo sovietiniais laikais, kai melioravo laukus. Toks ryžtas buvo. Tuomet niekas nekreipė dėmesio į jokių gamtos paminklų. Buvo įrengta prie Molėtų Stacijavos akmens skaldykla, kurioje didžiulius akmenis smulkino, malė ir skaldą vežė autostradai Vilnius – Klaipėda tiesti.

Valiulio akmuo liko. Jis yra už 4 km nuo Alantos dvaro, atokiau nuo kelio į Svobiškėlį. Rasti jį nėra sunku. Riedulio ilgis ir plotis apie 3 metrus, aukštis 1,5 m. Tokio tūrio masė guli šiek tiek įsmigusi į žemę. Kampas nuskilęs. Jame įbrėžta saulė su spinduliais. Visą supa lankas panašus į mėnulio pjautuvą (delčią). Viršuje iškalti du kryželiai. Šalia jų ženklas panašus į pasagą.

Anot archeologo P. Tarasankos, tai saulės garbinimo ženklai iš pagonybės laikų. Šis akmuo buvo šventa vieta prieš Kristų.

Netoli Valiulio akmens yra Skritukalnio piliakalnis. O prie Virintos upės aukštas Verpeto kalnas, ant kurio daug didelių akmenų. Kas juos ten sutempė?

Apie Valiulio akmenį nemažai padavimų, legendų yra pasakoję Svobiškėlio kaimo gyventojas Boleslovas Pilka, Antanas Lasys iš Padegsnės, Jonas ir Stasys Šeikiai iš Karališkių, Steiblys iš Svobiškio ir kiti. Anot jų, prie akmenų buvo garbinamas perkūnas, žaibai. Čia siautė ir išdaigas krėtė kipšiukai. Buvo ir gerų veikėjų. Tai kupriukai, šiaučius (batsiuvys) ir muzikantas, nebylė mergina, akla senutė ir t.t., kurie skleidė šiame krašte gerąją dvasią.

- Puiki aura čia ir dabar, - tvirtina pedagogė, daugiau kaip 10 poezijos leidinių autorė Vanda Benilytė Kvedarienė. - Visą amžių dirbau Vilniaus krašte, mokiau vaikus, rašiau eiles, bet niekur nejutau tokios lakios minties, kaip čia, šalia legendinio Valiulio akmens.

Moteris abejojo, ar verta iš Vilniaus važiuoti į kaimą, kai vyras atsiėmė tėvų žemę Svobiškėlio laukuose ir ėmė ūkininkauti? Dabar Vanda Kvedarienė niekur nesiroošia išvažiuoti. Jai čia liejasi eilėraščių posmai, (Nukelta į 9 psl.)

Svėdasiškius Portugalijoje pasitiko saulėti orai ir draugiški žmonės

Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijoje šiomis dienomis netyla kalbos apie saulėtąją Portugaliją. Sugrįžę iš šios šalies svėdasiškiai mielai dalijasi savo patirtais išpūdžiais, rodo suvenyrus, fotonuotraukas. Septynių gimnazistų ir dviejų pedagogų susitikimas Portugalijoje su bendrai įgyvendinamo projekto partneriais paliko šviesius prisiminimus, pačius gražiausius išpūdžius...

Svėdasiškiai atstovauja ir Anykščių rajonai, ir Lietuvai

Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija sėkmingai jau antrus metus dalyvauja tarptautiniame Camenius projekte „Kaip gyventi sveikai ir būti energingiems“, sutrumpintai vadinamame H.E.L.P, kurį finansuoja Europos Sąjunga.

Pirmasis šio daugiašalio projekto partnerių iš įvairių pasaulio šalių susitikimas organizuotas Tenerifėje (Ispanija) 2010 metų pabaigoje. Tuomet čia suvažiavo tikrai pedagogai- projekto koordinatoriai

Praėjusių metų pabaigoje visi šio daugiašalio projekto dalyviai iš aštuonių šalių susibūrė Danijoje, kur vyko trečiasis susitikimas. Na, o Portugalijoje projekto dalyviai susitiko jau ketvirtą kartą. Nuo kovo 4-osios iki 11-osios šioje saulėtoje šalyje viešėjo Svėdasų Juozo Tumo- Vaižganto gimnazijos pedagogės projekto koordinatore Asta Fjellbirkeland ir Liudmila Matiu- kienė bei septynetas gimnazistų: devintokės Guoda Rimkutė, Emili- ja Kastečkaitė, Monika Pajarskaitė, vienuoliktokai Rokas Mikalke-

Castelo de Paiva mieste prie merijos visų šalių atstovai- tarptautinio projekto dalyviai- nusifotografavo prisimi- nimui kartu su merijos vadovais.

ir vykdymo grupės nariai. Antra- jame projekto „Kaip gyventi svei- kai ir būti energingiems“ partne- rių susitikime Svėdasuose 2011- ūjų metų gegužę jau dalyvavo pe- dagogai ir moksleiviai iš Turkijos, Danijos, Rumunijos, Bulgarijos, Ispanijos, Portugalijos, Lenkijos. Viešnagė Svėdasuose, prasmingi susitikimai, dalykiškos diskusijos, Anykščių krašto įžymybių lanky- mas, susitikimai su žinomais žmo- nėmis, apsilankymas Anykščių ra- jono savivaldybėje kelioms dešim- tims moksleivių ir jų vadovams pa- liko malonius išpūdžius. O ben- dri projekto partnerių darbai vis- sus suvienijo, sutelkė, sudarė gali- mybes pasitobulinti, pasidalinti patirtimi, vieniems iš kitų pasimo- kyti, susidraugauti.

vičius, Marius Trumpickas, Laury- nas Sirgėdas ir Kasparas Vaičionis.

Kaip ir anksčiau, svėdasiškiai svečioje šalyje atstovavo ne tik tai- savajai gimnazijai, bet ir Anykščių kraštui bei Lietuvai.

Dar pilnai neišblėsus išpū- džiams iš apsilankymo Portugalijo- je, svėdasiškiai vėl pradės ruošti s- kančiai kelionei. Jau šį pavasarį, ge- gužės mėnesį, visi projekto dalyviai „Kaip gyventi sveikai ir būti ener- gingiems“ susitikis Turkijoje. Taip ketvirtajame ir paskutiniajame susi- tikime projektas bus užbaigtas. Ži- noma, tarp projekto dalyvių užsi- mezgę draugystės ir bendradarbia- vimo ryšiai tuo neužsibaigs, o bus tęsiami. Gal naujais bendrais pro- jektais, gal asmeninėmis pažintimis, pokalbiais telefonu, bendravimu

interneto pagalba...

Į kelionę išsiruošia vis kiti pedagogai ir gimnazistai

Pasak H.E.L.P projekto vykdy- mo grupės narės Liudmilos Matiu- kienės, prieš pradėdant įgyvendinti šį tarptautinį projektą, buvo kviečia- mi dalyvauti visi norintys, ypač tie gimnazistai, kuriems gerai sekasi anglų kalba. Iš pradžių tokių norin- čių dalyvauti projekte atsirado 25. Jiems teko atlikti įvairių darbų (su- kurti kalendorių su gimnazijos vaiz- dais, sumaketuoti laikraštį, kompiu- terio pagalba paruošti piešinius ir pan.). Ne visus tokie kūrybiniai dar- bai sudomino, ne visi buvo aktyvūs, todėl po kurio laiko kai kurie „at- krito“. Todėl į projekto „Kaip gy- venti sveikai ir būti energingiems“ vykdymą įsijungė 18 gimnazijos

(Nukelta į 10 psl.)

EUROPOS ŽEMĖS ŪKIO FONDAS KAIMO PLĖTRAI:
EUROPA INVESTUOJA Į KAIMO VIETOVES

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2012 m. kovo 28 d., trečiadienį, 13 val., Utenos verslo informacijos centre (Bažnyčios g. 1, Utena) Žemės ūkio ministerija organizuoja informacinį seminarą:

„Parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemones „Perėjimas prie ne žemės ūkio veiklos“ ir „Kaimo turizmo veiklos skatinimas“

Renginį ves Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamento Alternatyviosios veiklos skyriaus specialistai.

Seminare kviečiami dalyvauti Utenos rajono kaimų gyventojai, seniūnijų darbuotojai bei visi, kuriems aktuali šio seminaro tema.

Seminaras yra nemokamas.

Trukmė: ~2 val.

Valiulio akmuo – respublikinės reikšmės paminklas

(Atkelta iš 4 psl.)

spausdinamos naujos knygos. Prie Valiulio akmens netgi mieliau, anot Vandos, negu gimtajame Radviliškio krašte.

Kad, pasėdėję ant Valiulio akmens, gaudavo naujų jėgų, teigia šieno pjovėjai, piemenukai, ganę bandą, ir kiti šio krašto žmonės. To neneigia ir pasakų rašytojas Antanas Pivoras. Kai galva tuščia, reikia eiti prie Valiulio akmens.

Respublikinės reikšmės kultūros paveldo objektu, Valiulio akmeniu, rūpinasi Utenos kultūros departamentas,

paminklosaugininkė Nijolė Stalnionienė, Alantos seniū- nija (seniūnas Jonas Kemė- šius), Alantos verslo ir tech- nologijos mokykla (direkto- rius Vladas Pusvaškis), Alan- tos gimnazija (direktorė Da- lia Skebienė) ir kiti.

Kad Alantos krašte gyve- no žmonės senovėje, liudija Karališkių piliakalnyje iškas- tos senų indų šukės, akmeni- niai kirvukai ir kiti radiniai, kurie siekia neolito (naujojo akmens amžiaus) laikus.

Algirdas MEILUS
Autoriaus nuotr.

Naujienos! įvykiai

Apie santuoką bažnyčioje valstybė informuos pati bažnyčia

Teisingumo ministras Remigijus Šimašius ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos pirmininkas Sigitas Tamkevičius pasirašys susitarimą, kuris sutrumpins formalumų tvarkymą jaunavedžiams.

Apie katalikų bažnyčioje sudarytas santuokas civilinės metrikacijos skyriams turės pranešti ne patys jaunieji, o bažnyčios atstovai.

Iki šiol amžiną meilę prisiekę tik bažnyčioje jaunieji per dešimt die- nų turėdavo patys informuoti Civilinės metrikacijos skyrių, kuris san- tuoką įregistruoja. To nepadarius santuoka teisiškai negalioja.

Įtvirtinant pakeitimus siūloma pakoreguoti Civilinės metrikacijos taisykles ir numatyti, kad bažnyčia apie sudarytą santuoką privalės pranešti Civilinės metrikacijos skyriui faksu, elektroniniu būdu ar as- meniškai pristatydamą pranešimą.

Po to, kai tai bus padaryta, apie santuokos įtraukimą į apskaitą Civilinės metrikacijos skyrius sutuoktinius informuos išsiųsdamas jiems pranešimą jų nurodytu gyvenamosios vietos ar elektroninio pašto ad- resu.

Tokiu pat būdu sutuoktiniai bus informuojami ir tais atvejais, kai bažnyčios nustatyta tvarka sudaryta santuoka nebus įtraukiama į ap- skaitą dėl pranešime esančių esminių klaidų, taip pat santuokos nu- traukimo atveju.

Pranešime bus pateikiama ir informacija apie tai, kur ir kokio dy- džio valstybės rinkliavą turi sumokėti sutuoktiniai, atsiimdami san- tuokos liudijimą, jei jiems jo reikia.

ELTOS inform.